

KAPITEL 1

GUDS FÖRBUNDSTROHET I GAMLA TESTAMENTET

Gamla testamentet berättar om hur Gud tog initiativ till särskilda förbund med det judiska folket. Dessa förbund utgör den främsta nyckeln till att förstå de skeenden som beskrivs i Esras och Nehemjas böcker. Det är förbundstroheten hos Gud som möjliggör och styr allt som sker. I böckerna Esra och Nehemja finner vi ledare och ett folk som är starkt medvetna om sin identitet som ett Guds folk. Det här framkommer tydligt i Nehemjas böner och av de släktregister som både Esra och Nehemja återger.⁶ Detta föranleder mig att inledningsvis redogöra för förbundstanken i Gamla testamentet (GT).

Det hebreiska ordet *berit* (»förbund«) förekommer närmare 300 gånger i GT. Ordet *karat* (»sluta förbund«) förekommer också några gånger. *Illustrerat bibellexikon* beskriver förbundet som en »högtidlig överenskommelse där två parter ömsesidigt går in under vissa förpliktelser, som ligger till grund för gemenskapen«. Förbunden förekommer både människor emellan och mellan Gud och människor.

De vanliga momenten i förbunden var att:

1. någon tog initiativ,
2. villkoren i förbundet fastställdes,

6 Neh 1:5ff; 9:5ff, Esra 2, Esra 8, Neh 7, Neh 12

3. parterna avlade ed inför Herren,
4. en ceremoni ratificerade förbundet,
5. ett slaktoffer frambars och förbundsmåltid äts,
6. prästerskapet åt salt, ett »saltförbund«,
7. det ofta restes ett minnesmärke eller dylikt, ett »vittne«.⁷

Det speciella när det gäller Guds förbund med det judiska folket var att de alltid slöts på Guds initiativ. Flera av dem var eviga och ensidiga förbund där Gud som ensam aktiv part gav löften och ålade sig själv att ingripa till räddning och frälsning. Den andra parten tog enbart emot den gåva som förbundet utgjorde.

Ändamålet med dessa Guds förbund var att fullborda Guds eviga frälsningsplan. Det gör Gud suveränt, utan mänsklig förtjänst – helt och hållet av sin stora nåd. Det hebreiska ordet *chesed*, som ofta översätts med *nåd*, betyder egentligen *förbundstrohet*. Guds nåd tar sig uttryck i att han visar trohet och håller fast vid sina löften som han gett i de förbund som han slutit med sitt folk. Fem sådana Guds förbund återfinns i Gamla testamentet.⁸

FÖRBUNDET MED NOA

Efter människans syndafall och uppror mot Gud växte människornas ondska så till den grad att Gud ångrade att han skapat världen. Gud beslöt därför att rena världen från

7 1 Mos 26:28, 31:44; 1 Mos 26:9; 1 Mos 26:31, 31:53; Jer 34:18f; 1 Mos 26:30, 31:54; 4 Mos 18:19; 1 Mos 31:45ff

8 Om man räknar förbunden med Isak och Jakob som separata förbund blir antalet sju. Själv ser jag dem som förnyelser av förbundet med Abraham.

ondskan och börja på nytt med Noa, en man som hade funnit nåd hos Gud.

Gud tog därför initiativ till ett ensidigt och evigt förbund med Noa och hela mänskligheten: »Men med dig vill jag upprätta mitt förbund. Du ska gå in i arken med dina söner, din hustru och dina sonhustrur.«⁹

Efter syndafloden uppenbarade Gud sin vilja och gav eviga och ensidiga löften där han lovade att aldrig mer utplåna allt liv från jorden genom en flods vatten.

»Se, jag ska upprätta mitt förbund med er och era efterkommande efter er och med alla levande varelser som är hos er [...] Aldrig mer allt liv utrotas genom flodens vatten. Aldrig mer ska en flod komma och fördärva jorden.«

Och Gud sade: »Detta är tecknet på det förbund som jag för all framtid sluter med er och med alla levande varelser hos er: Min båge sätter jag i skyn, och den ska vara tecknet på förbundet mellan mig och jorden. [...] När bågen syns i skyn och jag ser på den, ska jag tänka på *det eviga förbundet* mellan Gud och alla levande varelser, allt liv på jorden.«¹⁰

Förbundet med Noa slöts alltså på initiativ av Gud och gällde allt liv på jorden. Det var fråga om ett *ensidigt* förbund, utan mänskliga förpliktelser. Det var ett *evigt* förbund som garanterar livets fortgång. Regnbågen är det förbundstecken som än i dag påminner oss om Guds löften om att upprätthålla våra liv.

9 1 Mos 6:18

10 1 Mos 9:9–16. *Kursiveringarna* här och senare är författarens egna.

FÖRBUNDET MED ABRAHAM

För omkring fyra tusen år sedan, kring år 2000 f.Kr., talade Herren Gud till Abram.

HERREN sade till Abram: »Gå ut från ditt land och din släkt och din fars hus och bege dig till det land som jag ska visa dig. Där ska jag göra dig till ett stort folk. Jag ska välsigna dig och göra ditt namn stort, och du ska bli en välsignelse. Jag ska välsigna dem som välsignar dig och förbanna den som förbannar dig. *I dig ska jordens alla släkter bli välsignade.*«¹¹

Abram fick stora löften av Herren: om ett land, om ett folk och om välsignelse. Löftet om välsignelse gällde rent generellt Abraham, men välsignelsen skulle också nå alla släkter på jorden genom hans avkomma, det vill säga Kristus.¹²

Som 75-åring lämnade Abram sitt land i tro på Guds ord och begav sig till det land som Herren hade lovat honom. Längre var han och hustrun Saraj, senare Sara, barnlösa och de började tvivla på löftet om barn. Men Herrens ord kom till Abram på nytt i en syn och Gud förnyade löftet om en arvinge från hans egen kropp. Han blev förd ut för att räkna stjärnorna på himlen och fick löftet: »Så ska din avkomma bli.«¹³ Abrams respons på Herrens uppenbarelse beskrivs med följande ord: »Och Abram trodde på HERREN, och han räknade honom det till rättfärdighet.«¹⁴

Denne trons fader tvivlade ändå inte bara på löftet om att bli far till ett stort folk, utan även på löftet om lan-

¹¹ 1 Mos 12:1-3

¹² Jfr 1 Mos 18:18 och 22:18 med Gal 3:8.

¹³ 1 Mos 15:5

¹⁴ 1 Mos 15:6

det: »Herre Gud, hur ska jag veta att jag kommer att ärva [landet]?«¹⁵ Första Mosebokens femtonde kapitel fortsätter med att beskriva Guds svar på Abrams tvivel och berättar hur Gud slöt förbund med Abram. Abram styckade slaktoffren mitt itu på det sätt som Gud föreskrev och lade köttstyckena mitt emot varandra.¹⁶ I sin väntan på Herren jagade Abram iväg rovfåglar som ville äta köttet. Till slut föll han in i en djup sömn, i vilken Gud talade till honom och förutsade Israels barns fyra hundra år som slavar i Egyptens land.

Plötsligt vaknade Abram till synen av en rykande ugn med en brinnande fackla som i mörkret rörde sig fram och tillbaka mellan köttstyckena. Detta var en uppenbarelseform för Gud, som här ensam band sig själv med en ed och lovade att uppfylla sina löften att ge Abram landet som han utlovat. Abram avkrävdes inga som helst löften eller skyldigheter, utan tog passivt emot förbundet som Gud slöt med honom:

På den dagen slöt HERREN ett förbund med Abram och sade: »Åt dina efterkommande ska jag ge detta land, från Egyptens flod ända till den stora floden, floden Eufrat: keniternas, kenisiternas, kadmoneernas, hetiternas, periseernas, rafaearnas, amoreernas, kananeernas, girgasheernas och jebusiternas land.«¹⁷

15 1 Mos 15:8

16 Jer 34:18ff återger också på liknande sätt hur ett förbund vanligen slöts under gammaltestamentlig tid. Offerdjuret klövs mitt itu och halvorna lades mitt emot varandra som en spalje. Parterna gav varandra löften, slöt en ed på det och gick tillsammans mellan köttstyckena. Därefter hölls en gemensam måltid. Symboliken var talande. Med den part som bröt förbundsloftena skulle det gå som det skett med offerdjuret.

17 1 Mos 15:18–21

Efter att Abram i tio år bott i Kanaans land och väntat på löftenas uppfyllelse, tröttnade han och hustrun Saraj på att vänta på Guds ingripande. De tog saken i egna händer och försökte hjälpa Gud på traven. Abram skaffade sig en son, Ismael, med tjänstekvinnan Hagar. Ytterligare fjorton år senare, då Abram var nittionio år gammal uppenbarade sig Gud på nytt för honom.

»Jag är Gud den Allsmäktige. Vandra inför mig och var fullkomlig. Jag ska upprätta mitt förbund mellan mig och dig, och jag ska föröka dig mycket.«

Då föll Abram ner på sitt ansikte, och Gud sade till honom: »Se, detta är *mitt förbund med dig*: Du ska bli far till många folk. Därför ska du inte mer heta Abram, utan ditt namn ska vara Abraham, för jag har gjort dig till far för många folk. Jag ska göra dig mycket fruktsam och låta folkslag komma från dig, och kungar ska utgå från dig.

Och *jag ska upprätta mitt förbund mellan mig och dig och dina efterkommande från släkte till släkte, ett evigt förbund. Jag ska vara din Gud och dina efterkommandes Gud. Det land där du bor som främling, hela Kanaans land, ska jag ge åt dig och dina efterkommande som egendom för evigt. Och jag ska vara deras Gud.*«¹⁸

Förbundet som Gud slöt med Abraham kallas genomgående för »*mitt förbund*«, aldrig »*vårt förbund*«. Förbundet var helt och hållet ensidigt – Gud lovade och band sig själv med ed, vilket upprepas i Första Moseboken 22:16. Vidare var förbundet evigt, något som upprepas gång på gång i Bibeln. Det enda som ålades Abraham var omskärelsen av mankon som ett yttre förbundstecken.

¹⁸ 1 Mos 17:1–8

Sedan sade Gud till Abraham: »Du ska hålla mitt förbund, du och dina efterkommande från släkte till släkte. Och *detta är det förbund mellan mig och dig och dina efterkommande som ni ska hålla: Alla av manligt kön hos er ska omskäras*. Ni ska skära bort er förhud, och det ska vara tecknet på förbundet mellan mig och er. I generation efter generation ska ni omskära alla av manligt kön bland er när de är åtta dagar gamla, både den som är född i huset och den som köpts för pengar från främmande folk och som inte är din ättling. Den som är född i ditt hus och den som du köpt för pengar ska omskäras. Mitt förbund ska vara på ert kött som ett evigt förbund. Men en oomskuren, en av manligt kön som inte fått förhuden bortskuren, han ska utrotas från sitt folk. Han har brutit mitt förbund.«¹⁹

Omskärelsen av männen, som skulle utföras släkte efter släkte, var ett yttre vittnesbörd på att den troende hade överlätit sitt liv åt Herren och att han hade del i Herrens förbund med Abraham. Alla Guds löften till denne trons fader gällde nu också honom själv och hans husfolk.

Gud hörde Abrahams böner också då det gällde sonen Ismael och lovade att välsigna även denne. Men det är med löftessonen Isak som det eviga förbundet förs vidare.²⁰ Förbundet med Abraham med alla dess löften ges i den efterföljande generationen vidare till Jakob, Isaks son.²¹

19 1 Mos 17:9–14

20 1 Mos 17:19ff; 26:2ff

21 1 Mos 28:13–15

SINAIFÖRBUNDET

Omkring sex hundra år senare tog Gud initiativ till följande förbund, nämligen det förbund som slöts mellan Gud och Israels folk vid Sinai berg, det så kallade Sinaiförbundet. Gud hade något tidigare, enligt Andra Moseboken 3, uppenbarat sig själv för Mose med det heliga gudsnamnet *HERREN* i den brinnande busken vid Horebs berg och kallat denne att leda ut folket ur slaveriet i Egypten. Förbundet med Abraham, Isak och Jakob och Guds villkorslösa löften till dem utgör den orsak som Gud själv anger till att han räddar och befriar folket från slaveriet och för dem tillbaka till Kanaans land.

Och Gud sade till Mose: »Jag är *HERREN*. För Abraham, Isak och Jakob visade jag mig som Gud den Allsmäktige, men under mitt namn Herren gjorde jag mig inte känd för dem. Jag upprättade också mitt förbund med dem och lovade att ge dem Kanaans *land*, det land där de bodde som främlingar. Och jag har nu hört Israels barn sucka över att egyptierna håller dem som slavar, och jag har kommit ihåg mitt förbund.

Säg därför till Israels barn: Jag är *HERREN*. Jag ska föra er ut från Egyptens tvångsarbete och rädda er från deras slaveri, och jag ska *återlösa* er med utsträckt arm och stora straffdomar. Och jag ska ta er till mitt *folk* och vara er Gud. Ni ska inse att jag är Herren er Gud, som för er ut från slavarbetet hos egyptierna. Och jag ska föra er till det land som jag med upplyft hand lovade ge till Abraham, Isak och Jakob. Jag ska ge er det som arvedel. Jag är *HERREN*.«²²

22 2 Mos 6:2–8. Observera de *kursiverade* orden som upprepar löfterna som getts till Abraham.

Också Sinaiförbundet var baserat på Guds nåd och barmhärtighet, vilket framkommer tydligt i texten ovan. Det var inte *folket* som förtjänade Guds ingripande och räddning genom sina gärningar eller andra kvaliteter, utan det var *Gud* som förbarmade sig över dem för sin egen skull. Det här betonas speciellt starkt hos profeten Hesekiel i det tjugonde kapitlet där det avslöjas att Jakobs ättlingar i Egypten också levde i avgudadyrkan med Egyptens gudar. Men Gud hade gett fäderna villkorlösa löften och därför grep han på nytt in i folkets liv när hans egen ära stod på spel. Nåden som grundval för Sinaiförbundet anges också i inledningsorden till de tio budorden: »Jag är HERREN din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trälomshuset. Du ska inte ha andra gudar ...»²³

Den stora skillnaden mellan Sinaiförbundet och det tidigare förbundet med Abraham, Isak och Jakob är att detta förbund var ömsesidigt. Gud angav villkor för att folket skulle få del av förbundets välsignelser och folket lovade att hålla fast vid Guds bud och stadgar. Detta framkommer av till exempel följande bibelord:

Om ni nu hör min röst och håller mitt förbund, ska ni av alla folk vara min dyrbara egendom ...²⁴

Han tog förbundsoken och läste upp den för folket, och de sade: »*Allt som HERREN har sagt vill vi göra och lyda.*»
Då tog Mose blodet och stänkte på folket och sade: »Se, detta är blodet för det förbund som Herren har slutit med er i enlighet med alla dessa ord.»²⁵

23 2 Mos 20:2–3

24 2 Mos 19:5

25 2 Mos 24:7–8

Skriv upp dessa ord åt dig, för i enlighet med dessa ord har jag slutit ett förbund med dig och med Israel.²⁶

Det som folket lovade att hålla fast vid finns samlat i följande lagar: *de tio buden, förbunds-boken, kultlagarna, offerlagarna och helighetslagen*.²⁷

Det villkorliga i Sinaiförbundet framkommer också tydligt i Tredje Moseboken 26 där de tretton första verserna beskriver de välsignelser som följer om egendomsfolket »vandrar efter [Guds] stadgar och håller [hans] bud och följer dem«, medan resten av kapitlet beskriver olydnadens följder »om [folket] inte hör på [Gud] och inte gör efter alla dessa bud«.

Värt att speciellt uppmärksamma i beskrivningen av olydnadens följder är att Gud förutsåg folkets olydnad och avfall. Han beskriver hur landet ska ödeläggas och folket förgås bland hednafolken. Bara en liten kvarleva skulle komma att överleva, en kvarleva som Gud på grund av sina egna eviga löften och sitt villkorlösa förbund med fäderna Abraham, Isak och Jakob skulle rädda.

Då ska jag tänka på mitt förbund med Jakob, och jag ska också tänka på mitt förbund med Isak och på mitt förbund med Abraham. Och jag ska tänka på landet [...] Men när de är i sina fienders land ska jag trots detta inte förkasta eller avvisa dem så att jag förgör dem och bryter mitt förbund med dem, för jag är Herren deras Gud. Nej, *dem till godo ska jag tänka på förbundet med fäderna*, som jag förde ut ur Egyptens land inför hednafolkens ögon, för att jag skulle vara deras Gud. Jag är HERREN.²⁸

26 2 Mos 34:27

27 2 Mos 20; 2 Mos 20:23–23:19; 2 Mos 25–35; 3 Mos 1–17; 3 Mos 18–27

28 3 Mos 26:42–45

Det är uppenbart att det är just denna text som Nehemja långt senare i tiden utgår från då han i bön vädjar till Gud om ingripande och nåd.²⁹

FÖRBUNDET MED LEVITERNA

Estras förfader Pinehas hade en gång spelat en viktig roll i Israels historia.³⁰ Genom Bileams list hade folket frestats till avfall genom otrohet med moabitiska kvinnor i avgudatemplen. Som ett straff för det hade Gud sänt en hemsökelse bland folket. Prästen Arons ättling Pinehas hade satt stopp för denna hemsökelse och därför lovade Herren Mose:

Pinehas, son till Eleasar, son till prästen Aron, har vänt bort min vrede från Israels barn genom att han brann av min lidelse bland dem. Därför har jag inte i min lidelse utrotat Israels barn. Säg därför: Se, jag sluter med honom ett fridsförbund. För honom och för hans avkomlingar efter honom ska detta vara ett förbund till ett evigt prästäm-bete, eftersom han brann för sin Gud och bringade försoning för Israels barn.³¹

Gud gav leviterna, Pinehas stamfränder, ett evigt prästäm-bete. Genom den offertjänst som leviterna fullgjorde skulle oskyldiga djur offras som ställföreträdande offer för männi-skoliv. Detta eviga prästadöme fullbordar Jesus i det nya förbundet.³²

29 Neh 1:8f

30 Esra 7:5

31 4 Mos 25:11–13

32 4 Mos 3:6ff; Mal 2:4f; Hebr. 7–10

Det är intressant att prästen Esra – på liknande sätt som sin förfader Pinehas – blev tvungen att ta itu med blandäkenskapen. De judar som återvände från fångenskapen föll nämligen också i synden att gifta sig med hedniska kvinnor. Esra 9–10 redogör för dessa skeenden, som jag återkommer till senare.

FÖRBUNDET MED DAVID

Kung David nämns i Esra och Nehemja främst som den som föreskrivit hur Gud skulle lovprisas i tempelgudstjänsten.³³ Guds förbund med David behöver ändå lyftas fram här i inledningen till dessa böcker, eftersom det här förbundet så tydligt handlar om den utlovade Messias. För djupast sett är det löftena om Messias som alla Guds förbund handlar om – ja, egentligen allt Guds handlande i hela Gamla testamentet. Det är löftena om Messias som Gud för närmare sin uppfyllelse då han låter Esra, Nehemja och kvarlevan av folket få ro i Jerusalem och i en del av det till Abraham utlovade landet. Om inte Gud hade handlat genom ledarna Esra och Nehemja, skulle det inte ha funnits något judiskt folk kvar i Jerusalem att ta emot Messias när han väl kom.

Bakgrunden till det förbund som Gud slöt med David var att kungen ville bygga ett tempel till sin Guds ära som räddat honom och gett honom ro från alla fiender. Men Gud ingrep genom sin profet och avslöjade sin fantastiska plan:

33 Se t.ex. Esra 8:20 och Neh 12:24, 45.

Nu förkunnar HERREN för dig att HERREN ska bygga ett hus åt dig. När din tid är slut och du vilar hos dina fäder ska jag efter dig upphöja din avkomling som ska utgå ur ditt liv, och jag ska befästa hans kungadöme. Han ska bygga ett hus åt mitt namn, och jag ska befästa hans kungatron för evigt. Jag ska vara hans far och han ska vara min son. Gör han något orättfärdigt ska jag straffa honom med människors ris och med plågor som drabbar människors barn. Men min nåd ska inte vika från honom, så som jag lät den vika från Saul, som jag lät vika för dig. Ditt hus och ditt kungadöme ska bestå inför mig till evig tid. Din tron ska vara befäst för evig tid.³⁴

Förbundet med David är helt och hållet ett förbund *av nåd*. Det är ett ensidigt förbund som Gud sluter med David. Inga villkor ges till David och denne lovar heller ingenting i gengäld. Vidare är förbundet *evigt*. En del av löftena går visserligen i uppfyllelse genom sonen Salomo som bygger ett tempel i Jerusalem, men Messias, Jesus Kristus, är den som ensam kunde uppfylla alla löften i detta förbund. Det inser också David själv i sin tackbön.³⁵

PROFETERNA UPPMÄRKSAMMAR GUDS FÖRBUND

Det gick med folket som Gud hade förutsett. De svek sin Gud gång på gång. De avvek från hans bud och stadgar genom att kompromissa med omvärlden och genom att dyrka andra gudar. Gud försköt sitt folk. Efter kung Salomos död delades riket i två delar. Nordriket Israel kom att ha nitton

34 2 Sam 7:11–16

35 Se 2 Sam 7:18–29. Att löftena till David verkligen handlade om ett Guds förbund med David understryks i ett flertal andra bibeltexter, se t.ex. 2 Krön 21:7; Jer 33:21; Ps 89:4.

kungar som alla gjorde det som var ont i Guds ögon, och därför dukade det riket under år 722 f.Kr. då Assyrien intog huvudstaden Samaria. Sydriket Juda kom att ha åtta kungar av tjugo som gjorde det som var gott i Guds ögon. Därför dröjde deras undergång till år 586 f.Kr., då Babylonien brände ner Jerusalem till grunden och förde bort folket i fångenskap.

Vid den tiden levde profeterna Jeremia och Hesekiel. Dessa profeter, som både Esra och Nehemja säkert väl kände till, lyfte fram Guds förbund med fäderna och hans villkorslösa löften i ett flertal texter, där Gud lovar att föra sitt utvalda folk tillbaka till deras land.

Hela det sextonde kapitlet hos profeten Hesekiel utgör en gripande skildring av hur Guds förbundstrohet tydligt framträder mot bakgrunden av det avfall och de onda gärningar som Israels folk i sin otrohet gjort sig skyldig till under sin mörka historia. De första verserna uttrycker Israels vanmakt och förnedring innan Gud grep in:

Jag gick förbi där du låg och såg på dig. Och se, din älskogstid var inne. Jag bredde min mantel över dig och täckte över din nakenhet. Jag gav dig mitt trohetslöfte och ingick förbund med dig, säger Herren Gud, och du blev min. Jag tvättade dig med vatten och sköljde av dig blodet och smorde dig med olja. Jag klädde på dig ...³⁶

Men trots allt det goda som Herren hade gjort för dem, var Israel otrogen och bedrev svår otukt med sina grannfolk och övergav därmed Herren, sin brudgum. Därför blev svärdets och fångenskapens straff en ofrånkomlig konsekvens.³⁷

³⁶ Hes 16:8–10

³⁷ Hes 16:13–58

Men förbundens Gud hade inte helt förkastat dem utan lovar genom Hesekiel att ta sig an sitt folk:

För så säger HERREN GUD: Jag ska göra med dig efter dina gärningar, du som föraktat eden och brutit förbundet [Sinaiförbundet]. Men jag ska komma ihåg mitt förbund med dig i din ungdoms dagar [förbundet med Abraham, Isak och Jakob] och upprätta med dig ett evigt förbund [det nya förbundet]. Då ska du komma ihåg vad du har gjort och skämmas, när du får ta emot dina systrar, både de äldre och de yngre. Jag ska ge dem till döttrar åt dig, men inte på grund av ditt förbund. Och jag ska upprätta mitt förbund med dig, och du ska inse att jag är Herren. Då ska du minnas det och skämmas så att du av skam inte mer öppnar din mun, när jag förlåter dig allt som du har gjort, säger Herren GUD.³⁸

Också i åtminstone sex andra texter hos profeterna Hese-kiel och Jeremia förutsäger förbundets Gud sina goda planer för sitt utvalda folk. Här följer tre av dem (de övriga finns i Jeremia 32:37–41, Hesekiel 34:23–25 och Hesekiel 37:21–28):

Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag sluter ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus, inte som förbundet jag slöt med deras fäder den dag då jag tog deras hand och förde dem ut ur Egyptens land – förbundet med mig som de bröt fastän jag var deras rätte herre – säger HERREN. Nej, detta är förbundet som jag efter denna tid ska sluta med Israels hus, säger HERREN: Jag ska lägga min lag i deras inre och skriva den i deras hjärtan. Jag ska vara deras Gud, och de ska vara mitt folk. Då ska

38 Hes 16:59–63. Förklaringarna inom hakparenteserna är författarens egna tolkningar.

de inte mer behöva undervisa varandra, ingen sin broder och säga: »Lär känna HERREN!« Alla ska känna mig, från den minste av dem till den störste, säger Herren, för jag ska förlåta deras missgärningar och aldrig mer minnas deras synder. Så säger HERREN, han som har satt solen till att lysa om dagen och ordnat månen och stjärnorna till att lysa om natten, han som rör upp havet så att vågorna dånar, HERREN Sebaot är hans namn: Om denna ordning upphör inför mig, säger HERREN, först då ska Israels släkte upphöra som folk inför mig för alltid. Så säger HERREN: Om himlen därovan kan mätas och jordens grundvalar därnere kan utforskas, först då ska jag förkasta hela Israels släkte för allt de har gjort, säger HERREN.

Se, dagar ska komma, säger HERREN, då staden ska bli uppbyggd åt HERREN, från Hananeltornet till Hörnporten. Och mätsnöret ska vidare dras rätt fram mot Garebshöjden och ska sedan vändas mot Goa. Hela dalen där man har lagt lik och aska och alla fälten ner till Kidron-dalen och till hörnet vid Hästporten österut ska vara helgade åt HERREN. Aldrig mer ska staden raseras eller förstöras.³⁹

Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag ska uppfylla det löfte som jag har talat om Israels hus och Juda hus. I de dagarna och på den tiden ska jag låta en rättfärdig telning växa upp åt David. Han ska skaffa rätt och rättfärdighet på jorden. I de dagarna ska Juda bli frälst och Jerusalem bo i trygghet. Man ska kalla det så: HERREN vår rättfärdighet. För så säger HERREN: David ska aldrig sakna någon som sitter på tronen i Israels hus, och de levitiska prästerna ska inte sakna någon som varje dag inför mig bär fram brännoffer och bränner matoffer och offrar slaktoffer.

HERRENS ord kom till Jeremia. Han sade: Så säger HERREN: Om ni kan bryta mitt förbund med dagen och mitt förbund med natten så att det inte blir dag och natt i rätt tid, först då ska mitt förbund brytas med min tjänare David, så att han inte får någon son som regerar på hans tron, likaså mitt förbund med de levitiska prästerna som tjänar mig. Lika oräknelig som himlens härskara och lika omätbar som sanden i havet, lika talrika ska jag göra min tjänare Davids efterkommande och leviterna som står i min tjänst.

HERRENS ord kom till Jeremia. Han sade: Har du inte märkt vad detta folk säger: »De två släkter som Herren utvalde, dem har han förkastat.« De föraktar mitt folk och anser dem inte längre vara ett folk. Så säger HERREN: Om jag inte har fastställt mitt förbund med dag och natt och en ordning för himmel och jord, då ska jag också förkasta Jakobs och min tjänare Davids efterkommande, så att jag inte tar någon av hans avkomlingar till att råda över Abrahams, Isaks och Jakobs efterkommande. För jag ska åter göra slut på deras fångenskap och förbarma mig över dem.⁴⁰

Jag spred ut dem bland hednafolken, och de skingrades i länderna. Efter deras levnadssätt och deras gärningar dömdes jag dem. Men vart de än kom till hednafolken vanärade de mitt heliga namn. Man sade om dem: »Detta är HERRENS folk, och ändå måste de lämna sitt land.« Då ville jag skona mitt heliga namn, som Israels folk vanärade bland folken dit de kom.

Säg därför till Israels hus: Så säger HERREN GUD: Det är inte för er skull jag gör det, ni av Israels hus, utan *för mitt heliga namn* som ni har vanärat bland folken dit ni kommit. Jag vill helga mitt stora namn som blivit vanärat bland folken, därför att ni har vanärat det bland dem, och

40 Jer 33:14–26

de ska inse att jag är HERREN, säger Herren GUD, när jag visar mig helig bland er inför deras ögon.

För jag ska hämta er från folken och samla er från alla länder och föra er till ert land. Jag ska stänka rent vatten på er så att ni blir rena. Jag ska rena er från all er orenhet och från alla era avgudar. Jag ska ge er ett nytt hjärta och låta en ny ande komma in i er. Jag ska ta bort stenhjärtat ur er kropp och ge er ett hjärta av kött. Jag ska låta min Ande komma in i er och göra så att ni vandrar efter mina stadgar och håller mina lagar och följer dem.

Så ska ni få bo i det land som jag gav era fäder, och ni ska vara mitt folk och jag ska vara er Gud.⁴¹

I Gamla testamentet uttrycks också upprepade gånger att Gud skonar folket för sin tjänare Davids skull och för de löftens skull gällande Messias som Gud hade gett i det villkorslösa förbund som han slutit med David. Till exempel under den onde kung Jorams tid vid makten i Juda, i mitten av 800-talet f.Kr., heter det:

Men HERREN ville inte fördärva Davids hus, på grund av det förbund som han hade slutit med David. Han hade lovat att han och hans söner skulle ha en lampa för alltid.⁴²

Samma tankegångar uttrycks också till exempel i Första Kungaboken 11:13, 11:32ff och 15:4, och i Andra Kungaboken 8:19, 19:34 och 20:6. Bakom alla dessa löften finns Guds uppenbarelse gällande förbundstroheten som gavs redan i Mose lag, exempelvis i Tredje Moseboken 26:

⁴¹ Hes 36:19–28

⁴² 2 Krön 21:7

Då ska jag tänka på mitt förbund med Jakob, och jag ska också tänka på mitt förbund med Isak och på mitt förbund med Abraham. Och jag ska tänka på landet, för landet ska överges av dem och få gottgörelse för sina saboter genom att ligga öde när folket är borta. Själva ska de få lida för sin missgärning, just därför att de förkastade mina lagar och därför att de avvisade mina stadgar.

Men när de är i sina fienders land ska jag trots detta inte förkasta eller avvisa dem så att jag förgör dem och bryter mitt förbund med dem, för jag är HERREN deras Gud. Nej, dem till godo ska jag tänka på förbundet med fäderna, som jag förde ut ur Egyptens land inför hedna-folkens ögon, för att jag skulle vara deras Gud. Jag är HERREN.⁴³

Allt detta understryker den i Bibeln utbredda övertygelsen om att Gud håller alla sina löften och att han för evigt är trofast de förbund som han har slutit med människor. Det är denna Guds förunderligt stora förbundstrohet, nåd och barmhärtighet som både Esra och Nehemja förtröstade på och ibland vädjade till i sina böner, så som vi snart kommer att få se.

TILL EFTERTANKE

- Vad berättar Guds förbund om hans väsen och egenskaper?
- Finns det likheter mellan Guds förbund i Gamla testamentet och det förbund som Gud sluter med oss i det kristna dopet?

43 3 Mos 26:42–45, jfr 5 Mos 4:27–31.